

Pedagogiskt Forum

En informationsfolder från
Kulturskolans Resurscenter

Parlör för pedagogproffs

Det är lätt att känna sig osäker när det gäller terminologi gällande elever i behov av stöd. Om vi använder fel ord finns risken att vi landar i synsätt som inte är framåtsyftande. Att använda rätt ord däremot stärker och påverkar vår förmåga att utreda, samtala och undanröja hinder för lärande vilket i sin tur bidrar till kompetensutveckling hos alla som jobbar med barn och ungdomar. Det skapar också förtroende hos föräldrar, elever och andra berörda. På Kulturskolan Stockholm använder vi den terminologi som Socialstyrelsen rekommenderar.

Denna ordlista har sammanställts av Kulturskolan Stockholms Resurscenter augusti 2022.

Använd:

ADD Uppmärksamhet och koncentrations-svårigheter.

ADHD Uppmärksamhet och koncentrations-svårigheter i kombination med hyperaktivitet.

Anpassad grundskola / gymnasieskola Ersätter grund- och gymnasiesärskola från och med den 2 juli 2023.

AST/ASD Diagnoserna autism, Aspergers syndrom, och atypisk autism slogs 2013 samman till autismspektrumtillstånd. (Detta genomfördes i den psykiatriska diagnosmanualen DSM-5, som är den mest använda.)

Autismspektrumtillstånd påverkar ens sätt att tänka, vara och kommunicera med andra människor. Hur diagnosen uttrycker sig ter sig väldigt olika hos olika individer. Det är också stora skillnader i omfattning.

Elever i behov av (särskilt) stöd Betonar att eleven är i en situation som påkallar stöd.

Exekutiva funktioner "Chefen i hjärnan", de funktioner som gör att man klarar av att planera, genomföra och avsluta arbeten. Förmågan att koncentrera sig och rikta uppmärksamheten hör hit. Denna hjärnfunktion är inte färdig förrän i 25-årsåldern.

Funktionshinder Negativa konsekvenser och hinder som uppstår i miljön kring en person på grund av funktionsnedsättning. En person har alltså inte ett funktionshinder utan ordet omfattar flera aspekter kring personen och miljön.

Funktionsnedsättning En nedsättning av psykisk eller fysisk förmåga hos en person.

Intellektuell funktionsnedsättning Nedsatt intelligens vilket försvårar lärande och tänkande, relationer och kommunikation samt förmåga att klara vardagen självständigt.

Inkludering Helheten anpassas till delarna. Organisationen anpassar helheten för att välkomna alla.

Inkluderande miljö En miljö som är konstruerad så att den fungerar för alla.

Integrering Delarna anpassas till helheten. Individer och grupper förväntas anpassa sig till helheten.

Kognitiv förmåga Förmåga att minnas, dra slutsatser, använda språk, göra matematiska beräkningar, se relationer, upptäcka likheter och skillnader osv.

Kognitiva funktioner Används om processer som består i att uppfatta, bearbeta, lagra eller återge information.

Undvik:

Bokstavsbar Används inte längre. Säg koncentrationssvårigheter i stället, om det är det som avses.

“Funkis”, “funkisar” Används från och till, både i dagligt tal och i officiella sammanhang, exempelvis “Funkisfestivalen”. Socialstyrelsen rekommenderar att inte använda begreppet och på Resurscentret undviker vi det.

Funktionsuppsättning Ordval som vi kan använda utanför det formella samtalet, men det är inte ett vedertaget begrepp vilket riskerar att tunna ut betydelsen.

Funktionsvariation Används i vissa sammanhang som synonym till funktionsnedsättning, vilket är felaktigt eftersom det beskriver en persons sätt att fungera, oavsett om hen har en funktionsnedsättning eller inte. Alla har således en funktionsvariation. Funktionssätt är ett bättre ord för detta, eftersom det i princip är omöjligt att missförstå som synonym till funktionsnedsättning.

Handikapp Används inte längre.

Speciella eller särskilda behov Används inte längre. Det är en översättning av engelskans “special needs” som leder fel eftersom den betonar individen och inte situationen kring individen.

Svag Det säger ingenting om vilka behov eleven kan ha utan riskerar att driva diskussionen ut på grumligt vatten.

Utvecklingsstörning Använd istället intellektuell funktionsnedsättning.

Förhållningsätt

Nedan kommer en lista med generella förhållningsätt som kan vara till hjälp i hur du kan anpassa undervisningen efter elevers olika behov. Nedan är beskrivet efter olika diagnoser, men det kan vara bra att tänka på att de flesta elever gynnas av liknande förhållningsätt oavsett om man har en diagnos eller inte. Vi lägger också betoning på **generella**, eftersom behoven såklart kan skilja sig mellan olika individer och inte är diagnosspecifika.

Till sist beskrivs hur du kan anpassa form och innehåll för att öka inkluderingen i undervisningen.

AST: (autismspektrumtillstånd)

- Förbered eleven på vad som ska hända
- Undvik överraskningar
- Tydlighet och enkelhet
- Dela upp övningar
- Avskalat rum
- Presentera en rekvisita/övning i taget
- Undvik ironi, dubbla budskap, och bildrikt språk
- Använd schema om det behövs
- Var sparsam med valsituationer
- Planera in sånt som man inte vet - förbered på moment av improvisation
- Använd tydliga regler, turtagning, upprepning

IF: (intellektuell funktionsnedsättning)

- Upprepning
- Gott om tid
- Använd scheman, visuella bilder och föremål
- Förbered eleverna på vad övningen innehåller och målet
- Visa - hellre konkret än abstrakt
- Dela upp övningar i mindre enheter
- Ta hjälp av fantasi och inre bilder
- Uppmuntra delaktighet, fråga

ADD / ADHD:

- Kortare lektioner
- Byt övning oftare
- Undvik tillsägelser om det inte fungerar, hitta istället orsaken
- Konkret beröm
- Tydlig struktur
- Visa och ge en information i taget
- Punkter på papper, visa, berätta
- Använd samma ord
- Bygg på elevens intresse
- Undvik valsituationer
- Dela upp övningar och information
- Tänk på att eleven gör så gott den kan
- Om gruppen inte fungerar försök att hitta orsaken, undvik tillsägelser
- Bemöt konflikter lågaffaktivt

Inkludering

Det finns olika sätt att arbeta med inkludering. Små förändringar i form och innehåll kan möjliggöra att fler deltagare får bättre förutsättningar för att delta i grupper och kurser på Kulturskolan.

Form:

- Skapa en hållbar ram som alla elever och föräldrar tar del av
- Håll alltid tiden
- Inled och avsluta lektionen på ett sätt som passar eleverna
- Ha gärna fasta platser, sitt på stolar istället för på golvet
- Lektionen börjar redan i väntrummet, se till att alla elever känner sig trygga även innan lektionen börjar

Innehåll:

- Undvik jargong, fackspråk, interna skämt, outtalade regler
- Benäm n och förtydliga känslor, typ “idag är jag lite trött, hoppas ni kan ha överseende med det”, eller “är ni irriterade på varandra?”
- Hitta sätt att skapa små minipausar om det är någon som inte orkar
- Gör överenskommelser med elever innan lektionen
- Ha ett system för hur alla får sin stund
- Ge uppgifter som har ett mönster, och som anger en lägstanivå som alla klarar av
- Ge gott om utrymme för eleverna att “brodera” utan rätt och fel
- Ge instruktioner varje gång ni ska göra en övning, ta inte för givet att alla förstår eller kommer ihåg

Samtal med vårdnadshavare

Ibland uppstår situationer, stora som små, när vi behöver ta kontakt med vårdnadshavare. Det kan vara en elev som verkar må dåligt, blir utåtagerande, blir utfrysad i gruppen eller själv utsätter andra för obehag. Det kan också vara att eleven uppvisar ett beteende som du som pedagog inte är van vid att hantera.

Börja med att:

- Lyft och diskutera (så fort som möjligt) situationen med kollegor (någon/några) och/eller chef
- Ska en kollega vara med på lektionen för att få syn på problematiken?
- Bestäm tillsammans en handlingsplan framåt
- Behöver du ha med dig en kollega när du har samtalet?

I samtal med vårdnadshavare:

- Lågaffektivt bemötande
- Positiv uppbackning - ha en positiv attityd och lyft även vad eleven tillför i gruppen
- Berätta om händelsen på ett konkret sätt
- Fråga om eleven berättat något hemma
- Lyssna färdigt
- Fråga föräldrarna om tips som kan hjälpa eleven
- Informera övriga elever och föräldrar vid behov
- Bekräfta att vi har lyssnat och arbetar på en lösning
- Presentera en strategi
- Återkoppla och följ upp med vårdnadshavare om/hur situationen utvecklar sig

Kontakt:

Anna Östlund Samordnare
anna.ostlund@edu.stockholm.se

Cecilia Edström Musik
cecilia.edstrom@edu.stockholm.se

Lars Ekman Musik
lars.ekman@edu.stockholm.se

Helena Hultman Musik
helena.hultman@edu.stockholm.se

Staffan Litmo Musik
staffan.litmo@edu.stockholm.se

Peter Eyre Musik
peter.eyre@edu.stockholm.se

Pernilla Dahlstrand Dans
pernilla.dahlstrand@edu.stockholm.se

Frida Jerlvall Drama
frida.jerlvall@edu.stockholm.se

Maja Hjalte Bild & Form
maja.hjalte@edu.stockholm.se

Nina Nilsson Bild & Form
nina.2.nilsson@edu.stockholm.se

Urban Granberg Media
urban.granberg@edu.stockholm.se

